

vnaslidok-rosijskyh-obstriliv-ofis-genprokurora.

2. Опольська Н. М. Права дітей, які постраждали внаслідок збройного конфлікту в Україні. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 18 : Економіка і право*. 2015. Вип. 27. С. 278–283.
3. Ковбас Б. І., Протас О. Л. Соціально-педагогічний супровід дітей із сімей, постраждалих у ході АТО. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія : Соціально-педагогічна*. 2017. Вип. 29. С. 73–86.
4. Протас О. Умови ефективного соціально-педагогічного супроводу дітей із сімей, постраждалих у ході АТО. *Освітній простір України*. 2017. Вип. 10. С. 165–172.
5. Шаумян О. Г., Комісарчик Л. Е. Соціально-психологічна реабілітація дітей, які постраждали внаслідок воєнного конфлікту на Сході України. *Габітус*. 2020. Вип. 18 (1). С. 145–149.
6. Тернавська В. М. Правовий статус дітей, які постраждали внаслідок військової агресії Російської Федерації проти України (конституційно-правовий аспект). *Нове українське право*. 2022. № 3. С. 116–122.
7. Швець Я. І., Соколова І. О. Порушення прав дітей під час війни Російською Федерацією. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2022. Вип. 71. С. 99–103.
8. Ключові рішення Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду за 2023 рік. *Верховний Суд*. URL : <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1555946>.
9. Методичні рекомендації щодо проведення моніторингу додержання прав дитини, яка постраждала внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. 36 с. URL : <https://ombudsman.gov.ua/storage/app/media/prava-dytyny-so-postrazhdala-vid-voyen.pdf>.

УДК 34.03:342.77:316.647.82

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/193-194

Анжеліка БАРЧУК
аспірант кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДИСКРИМІНАЦІЯ ЗА ОЗНАКОЮ СОГІ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ: ПРОБЛЕМНІ МОМЕНТИ

Проблема дискримінації в період воєнного стану є надзвичайно важливою, оскільки вона стосується проявів порушення прав людини та може спричинити серйозні наслідки для суспільства в цілому. Під час дії особливого правового режиму воєнного стану різноманітні прояви дискримінації мають тенденцію до зростання. Жертвами дискримінації можуть бути не лише жінки, діти, особи з інвалідністю, внутрішньо переміщені особи або представники інших соціально вразливих груп населення. Зазначити проявів насильства, обмеження прав і свобод може будь-хто, і у період воєнного стану відповідні ризики збільшуються.

Варто зазначити, що до захищених ознак, дискримінація за якими в Україні забороняється, належить сексуальна орієнтація та гендерна ідентичність (далі – СОГІ). Разом із тим відсутність належного законодавчого закріплення цієї ознаки у національному законодавстві призводить до її уразливості перед порушеннями прав людини.

Примітно, що за Законом України «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» від 06.09.2012 дискримінацією є ситуація, за якої особа та/або група осіб за їхніми ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мовними або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, встановленій цим законом, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними [1].

З наведеної дефініції випливає, що СОГІ належить до «інших ознак». Водночас стан захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні був би кращим за умови чіткого закріплення СОГІ у титульному законодавчому акті із запобігання та протидії дискримінації.

Потрібно наголосити, що за ознакою СОГІ особи часто зазнають порушення своїх

прав. Це пов'язане переважно з тим, що сексуальна орієнтація та гендерна ідентичність є доволі чутливими темами у все ще консервативному українському суспільстві. Гендерна ідентичність – це психологічна стать людини, тобто те, до якої статі вона сама себе відносить. Вона стосується глибокого усвідомлення внутрішнього й індивідуального досвіду людини кожної статі і включає в себе особисті почуття тіла і інші вираження, наприклад, одяг, мову і манери. У свою чергу, під сексуальною орієнтацією слід розуміти сексуальний потяг до людей тієї чи іншої статі. Практично кожна людина має сексуальний потяг, окрім асексуалів, які сексуального потягу не відчувають [2, с. 89].

У період воєнного стану дискримінація за ознакою СОГІ може мати різноманітні форми, включаючи фізичне та психологічне насильство, сексуальне домагання, обмеження доступу до освіти та здоров'я, лікарських засобів, адміністративних послуг тощо.

Погоджуючись із Б. Логвиненком, констатуємо, що суспільству варто визнати факт існування сімейних відносин, утворених особами однієї біологічної статі, адже останні також мають підпадати під дію законодавства, спрямованого на запобігання і протидію насильству. Адже, відповідно до статті 21 Конституції України, усі люди є вільними і рівними у своїй гідності та правах [3, с. 138].

Таким чином, необхідно забезпечити ефективний механізм правового захисту осіб, які зазнали дискримінації за ознакою СОГІ. Це має передбачати не лише закріплення у ключових нормативно-правових актах ознаки СОГІ, а й просвітницької діяльності, спрямованої на усвідомлення та усунення стереотипів щодо ролей статей та гендерних стереотипів, що можуть обумовлювати й стимулювати прояви дискримінації.

На наше переконання, проблема дискримінації за ознакою СОГІ в період воєнного стану посилюється через наступні обставини й чинники: а) у період воєнного стану можуть бути тимчасово обмежені окремі права і свободи людини, що робить представників ЛГБТ+ спільноти більш вразливими до дискримінації; б) дискримінація може набувати форми відмови у прийнятті таких осіб на роботу, звільненні з роботи або проявлятися на робочому місці за ознакою СОГІ; в) це може стосуватися комбатантів, адже певний їхній відсоток належить до ЛГБТ+ спільноти [4]; г) за ознакою СОГІ особи можуть стикатися з труднощами при евакуації та доступі до гуманітарної допомоги; г) існування стигматизації та дискримінації за ознакою СОГІ у суспільстві до введення воєнного стану; д) неприйнятність і додаткові загрози для ЛГБТ+ осіб під час перебування в окупації або у полоні.

Як підсумок потрібно акцентувати увагу на тому, що для ефективного запобігання і протидії дискримінації за ознакою СОГІ в період воєнного стану необхідно використовувати комплексний підхід. Він має включати: а) конкретизацію змін і доповнень у національному законодавстві; б) підвищення обізнаності про проблему дискримінації за ознакою СОГІ; в) надання ЛГБТ+ особам доступу до інформації та ресурсів державної і громадської підтримки; г) ефективне реагування правоохоронних органів на випадки дискримінації за ознакою СОГІ; г) підтримку громадських організацій, які займаються проблемами дискримінації в Україні.

1. Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні : Закон України від 06.09.2012. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5207-17#Text>.

2. Бочковий О. В., Дрок І. С., Логвиненко Б. О. та ін. Дотримання прав людини під час застосування адміністративного затримання підрозділами Національної поліції : наук.-практ. рекомендації. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2023. 100 с.

3. Логвиненко Б. О. Дискусійні питання ратифікації Україною Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульської конвенції). *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2021. № 1. С. 135–139. URL : <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2021.1.20>.

4. Аредова А. «Ми захищаємо країну нарівні з іншими» – ЛГБТ-військові про важливість легалізації одностатевих стосунків. *Radio Свобода*. URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/32176270.html>.